

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 452/2020 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Turkkiin ja Azerbaidžaniin vaikutamisesta poliittisten vankien ihmisoikeuksien turvaamiseksi

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Jussi Saramon /vas näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 452/2020 vp:

Miten Suomen hallitus pyrkii myötävaikuttamaan siihen, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen perusteluissa mainitut Turkkia ja Azerbaidžania koskevat päätökset toimeenpannaan ja

aikooko Suomen hallitus pyrkii vaikuttamaan Turkin ja Azerbaidžanin ihmisoikeustilanteen parantumiseksi niin, että poliittiset vangit vapautetaan ja toimittajat, poliitikot sekä ihmisoikeuspuolustajat voivat jatkossa tehdä työtään vailla pelkoa vangitsemisesta?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Suomi puolustaa vahvasti kansainvälistä sääntöpohjaista järjestelmää ja monenvälistä toimintaa. Ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen ja edistäminen ovat Suomen toiminnan perustana niin kahden- kuin monenvälisissä suhteissa. Ihmisoikeuspuolustajien tukeminen on Suomen kansainvälisen ihmisoikeuspolitiikan keskeisimpiä teemoja. Toimeenpanemme omassa toiminnassamme Euroopan unionin (EU) ja kansallisia ihmisoikeuspuolustajasuuntaviivoja ja kehotamme muita samaan. Ihmisoikeuspuolustajatyö oli yksi ihmisoikeuspolitiikkamme painopisteistä myös EU-puheenjohtajakaudella. Tärkeitä Suomen ihmisoikeuspolitiikan foorumeita myös Turkin ja Azerbaidžanin kohdalla ovat niin EU, Euroopan neuvosto (EN), Yhdistyneet kansakunnat (YK) kuin Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö (ETYJ).

Suomi toimii Turkissa rakentavasti oikeusvaltio- ja ihmisoikeuskysymyksissä niin kahdenvälistä kuin myös EU:n kautta. Suomi seuraa Turkin ihmisoikeuskehitystä (ml. ilmaisunvapaus), pitää yhteyttä alan eri toimijoihin ml. kansalaisjärjestöissä sekä nostaa oikeusvaltio- ja ihmisoikeuskysymyksiä esille eri tasojen keskusteluissa. Vuoden alussa Suomi antoi Turkille suosituksia YK:n ihmisoikeusneuvostossa jäsenvaltioiden ihmisoikeustilanteen tarkastelussa painottaen kansalaisyhteiskunnan (ml. ihmisoikeuspuolustajien) toimintavapauden varmistamista. Suomi myös osallistuu Turkissa ihmisoikeuksia käsitteleviin oikeudenkäynteihin yhdessä muiden samanmielisten valtioiden kanssa. EU käy Turkin kanssa vuoropuhelua oikeusvaltio- ja ihmisoikeusasioista sekä pyrkii edesauttamaan myönteistä kehitystä olemassa olevista haasteista huolimatta.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 452/2020 vp

Suomi vaikuttaa Azerbaidzhanin ihmisoikeustilanteen parantamiseen kahdenvälisen vuoropuhelun ja kansainvälisten järjestöjen kautta. Kahdenvälisessä yhteistyössä Azerbaidzhanin kanssa Suomi käsittelee säännöllisesti Azerbaidzhanin ihmisoikeustilanteen haasteita, painottaen erityisesti ilmaisun-, kokoontumis- ja yhdistymisvapautta. EU ja Azerbaidzhan neuvottelevat parhailaan nykyisen yhteistyösopimuksen (Partnership and Cooperation Agreement) korvaavasta uudesta laaja-alaisesta yhteistyösopimuksesta. Neuvotteluissa EU:n painopisteinä ovat oikeuslaitoksen reformit, korruption kitkeminen, ihmisoikeuksien kunnioittaminen ja mediavapaus.

EN:ssa Suomi puolustaa johdonmukaisesti toimittajien, poliittisten vankien ja ihmisoikeuspuolustajien asemaa sekä sananvapautta demokraattisen yhteiskunnan keskeisenä elementtinä. Näitä viestejä korostetaan Turkin ja Azerbaidzhanin osalta erityisesti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) tuomioiden täytäntöönpanon valvontakokouksissa sekä keskusteluissa EN:n yhteistyön prioriteettialueista näiden valtioiden kanssa. Azerbaidzhanin osalta Suomi osallistuu keskusteluihin sen EN:n jäsenyysvelvoitteiden täyttämiseen liittyen ja korostaa tarvetta parantaa erityisesti poliittisten vankien ja ihmisoikeuspuolustajien tilannetta.

EIT:n tuomioiden täytäntöönpanon valvonta kuuluu Euroopan ihmisoikeussopimuksen 46 artiklan mukaan EN:n ministerikomitealle. Neljä kertaa vuodessa järjestettävissä erityisistunnoissa ministerikomitea keskustelee vastaajahallitusten kanssa tuomioiden täytäntöönpanon edellyttämistä toimituksista. Khadija Ismayilovaa koskeva tuomio on tullut lopulliseksi 10.4.2019 ja Osman Kavalaa koskeva tuomio 11.5.2020. Ministerikomitea edellyttää vastaajahallitusten laativan toimintasuunnitelmat tuomioiden täytäntöönpanosta kuuden kuukauden kuluessa tuomioiden lopulliseksi tulosta.

Ministerikomitea keskustelee Osman Kavalaa koskevan tuomion täytäntöönpanosta 1.-3.9.2020 järjestettävässä kokouksessaan. Kavalan oikeusavustajat ovat 22.5.2020 lähestyneet kirjeitse EN:n sihteeristöä pyytäen ministerikomiteaa vaatimaan Kavalan välitöntä vapauttamista. Tämänhetkisten tietojen valossa Suomen hallituksen on perusteltua tukea mainittua vaatimusta. Ismayilovaa koskevan tuomion osalta tiedossa ei vielä ole, milloin ministerikomitea keskustelee sen täytäntöönpanosta. Hallituksen tarkoituksena on tämänkin tuomion osalta jatkaa sananvapautta ja toimittajien turvallisuutta puolustavaa toimintalinjaa.

Suomi myös puolustaa EN:n ylläpitämän toimittajien suojaa ja heidän turvallisuutensa takaamista koskevan alustan (Platform to promote the protection of journalism and safety of journalists) toimintaa.

Helsingissä 17.6.2020

Ulkoministeri Pekka Haavisto